

ניתוח השיר "ברוש", אריאל זילבר

מילים: אהוד מנור

לחן: אריאל זילבר

כתבה, ג'קלין זריק

מטרות השיעור :

- הבנת השיר: הבנת הברוש כמטאפורה לחוסן נפשי וגמישות מול קשיי החיים.
- עמידה מול קהל: תרגול דיבור רהוט, קשר עין ושפת גוף נכונה באמצעות משחק התפקידים.
- הבעה יצירתית: העברת מסר של טקסט ספרותי בצורה חווייתית.
- העשרת שפה: הגדלת אוצר המילים ושימוש במילים הנרדפות שנלמד בשיר במהלך הדיבור.

בית א': המפגש עם הברוש והמציאות המורכבת

"ואני ראיתי ברוש

שניצב בתוך שדה מול פני השמש

בחמסין, בקרה

אל מול פני הסערה."

- הדובר מתאר מפגש עם עץ ברוש יחיד בשדה. הבית מציג את תנאי השטח הקיצוניים שבהם הברוש נמצא: "חמסין", "קרה" ו"סערה". פגעי מזג האוויר הם מטאפורה לקשיים, למשברים ולתפוצות של החיים. הברוש לא בוחר את המציאות שלו – הוא פשוט עמד שם, פוגש את הקושי פנים אל פנים ולא בורח.

בית ב': סוד הגמישות והתקומה

"על צידו נטה הברוש

לא נשבר את צמרתו הרכין עד עשב.

והנה, מול הים

קם הברוש ירוק ורם."

- זהו הבית המרכזי שמסביר את הדרך של הברוש לשרידות. כשהסערה מכה בו, הוא לא עומד קשיח. הוא מתכופף, אך ברגע שהסערה חולפת, הוא מזדקף מחדש. בבית זה מודבר על העוצמה

הפנימית. מי שמתעקש להישאר קשיח מול משברי החיים – עלול להישבר. החוכמה היא לדעת להתכופף כשקשה, להרכין ראש, להכיל את הכאב, ומתוך כך למצוא את הכוח לקום מחדש.

בית ג': הניגוד בין האדם לעץ

"ואני כמו תינוק"

שנשבר ולא יכול מול פני השמש.

בחמסין, בקרה

אל מול פני הסערה."

- כאן הדובר עובר להסתכלות עצמית ומציב ניגוד מוחלט בינו לבין הברוש. בעוד הברוש שורד את החמסין והסערה, הדובר מרגיש חסר אונים "כמו תינוק", הוא נשבר ואינו מסוגל להכיל את קשיי המציאות. הבית הזה מייצג את נקודת השבר האנושית. בני האדם נוטים להישבר, להרגיש קטנים וחלשים מול פגעי הגורל. הדובר מתוודה על חולשתו ומבין שיש לו מה ללמוד מהטבע.

משמעות הפזמון: השאיפה לאיתנות

"הנה ברוש, לבדו

מול אש ומים.

הנה ברוש, לבדו

עד השמיים.

ברוש, לבדו איתן.

לו רק ניתן ואלמד

את דרכו של עץ אחד."

הפזמון הוא לב השיר והוא מתפקד כעין **תפילה או משאלה**.

- המילה "לבדו" חוזרת שלוש פעמים. היא מדגישה את הבדידות הקיומית של הברוש (ושל האדם) מול כוחות הטבע ("אש ומים"). למרות הבדידות, הוא מגיע "עד השמיים" והוא חזק. הברוש מוכיח שלא צריך קבוצה כדי להיות חזק- הכוח נמצא בפנים.

בפזמון ישנה שאיפה – "לו רק ניתן ואלמד את דרכו של עץ אחד". האדם, שמרגיש שברירי, נושא עיניו אל העץ ומבקש לאמץ את התכונות שלו: ללמוד איך להיות יציב, איך לא להישבר ואיך להישאר איתן גם כשאתה לבד.

משמעות עץ הברוש ותכונותיו בשיר

הבחירה דווקא בברוש אינה מקרית. ברוש הוא עץ בעל מאפיינים ייחודיים:

הברוש הוא עץ גבוה, זקוף וצר. בגלל המבנה שלו והענפים הגמישים שלו, יש לו יכולת מדהימה להתנועע ברוח חזקה בלי שהגזע שלו ייסדק או יישבר. הוא מתכופף כמעט עד האדמה וחוזר לעצמו.

1. **ירוק-עד:** הברוש נשאר ירוק בכל עונות השנה (בחמסין ובקרה). הוא מסמל חיוניות, חיים והמשכיות שאינם תלויים בנסיבות חיצוניות.

2. **סמל לחוסן ובדידות:** הברוש נטוע עמוק באדמה, שורשיו חזקים, והוא משמש בשיר כמודל לחיקוי עבור האדם – סמל לאומץ, עמידות ויכולת התאוששות מהירה.

טבלת מילים נרדפות:

המילה מהשיר	מילים נרדפות
נִיָּצַב	עומד, יציב
חֲמָסִין	שרב, חום כבד
קָרָה	קור עז, קיפאון
נָטָה	התכופף, השתופף
הִרְכִּין	כופף, הטה כלפי מטה
רָם	גבוה, זקוף, תמיר
אֵיתָן	חזק, חסון, יציב
צִמְרָת	ראש העץ, החלק העליון

משימה כיתתית –

"ריאיון עם מר ברוש"

אתם עומדים להציג סצנה של כתב שטח המראיין את הברוש מיד לאחר שחלפה סערה גדולה בשדה. המטרה היא להעביר את המסר של השיר (חוסן, גמישות ובדידות) דרך שיחה.

המשימה: חלקו את הכיתה לזוגות. אחד מכם הוא כתב בשטח, והשני הוא הברוש שנמצא לבדו בשדה אחרי סערה גדולה.

- הכתב שואל שאלות כמו: איך זה להיות לבד? , איך הצלחת לא להישבר כשהרוח הגיעה לעשב? , איך זה שהעצים האחרים נשברו, והוא לא הצליח להישבר? איך הוא מרגיש עכשיו כשהוא ירוק ורם? , איך היה להתמודד עם החום והקור?
- הברוש עונה ומספר על התחושות שלו ומגלה את הסוד שלו לאיתנות.